

Crna Gora
GLAVNI GRAD PODGORICA
GRADONAČELNIK

Broj: 01-018/20-66151
Podgorica, 15.10.2020. godine

Crna Gora
Pisarnica - Glavni grad - Podgorica

Primijeno: 19-10-2020				
Org. jed.	Jed. klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02-	016/	-	753	

20

**PREDSJEDNIKU SKUPŠTINE GLAVNOG GRADA
PODGORICE**

PODGORICA

Shodno članu 100 Statuta Glavnog grada („Službeni list CG-Opštinski propisi“, broj 08/19), u prilogu Vam dostavljam **Prijedlog Programa podizanja spomen-obilježja za 2020.godinu**, radi stavljanja u proceduru Skupštine Glavnog grada Podgorice.

Za predstavnika predlagača koji će učestvovati u radu Skupštine i njenih radnih tijela, prilikom razmatranja ovog materijala, određena je **Ana Medigović**, sekretarka Sekretarijata za kulturu i sport Glavnog grada Podgorica.

GRADONAČELNIK,
dr. Ivan Vuković

Na osnovu člana 8 stav 2 i člana 13 stav 1, Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17) i člana 54 stav 1 tačka 52 Statuta Glavnog grada („Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi“, broj 8/19), uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva kulture Crne Gore, Rješenje broj UPI _____ od _____ 2020. godine, Skupština Glavnog grada – Podgorice, na sjednici održanoj dana _____ 2020. godine, donijela je

P R O G R A M **podizanja spomen-obilježja**

Uvod

Ovim programom, u skladu sa Zakonom o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17) utvrđuju se spomen-obilježja koja će se podići na teritoriji Glavnog grada – Podgorice, vrsta i način podizanja spomen-obilježja, opis simboličkog značenja kao i drugi elementi neophodni za sprovođenje Programa.

Spomen-obilježjima se, shodno članu 1 navedenog zakona, trajno obilježavaju značajni događaji, čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, njeguju ljudski ideali i kulturno-istorijske tradicije i odaje počast borcima za slobodu, civilnim žrtvama rata i masovnim stradanjima ljudi.

Spomen-obilježje je spomen-objekat koji izgledom, sadržajem, oznakama ili natpisom doprinosi trajnom očuvanju vrijednosti iz stava 2 ovog Programa.

I

Podizanje spomen-obilježja izgradnjom spomenika knjazu Danilu I Petroviću-Njegošu

1. **Knjaz Danilo I Petrović-Njegoš**, (Njeguši, 25. V 1826 – Kotor, 1. VIII 1860), crnogorski knjaz (1851–1860). Sin Stanka Stijepova, a brat vojvode Mirka Petrovića.

Za nasljednika ga je, testamentom, odredio vladika Petar II Petrović-Njegoš: “Za nasljednika mojega ostavljam Danila, Stankova sina, a mojega sinovca”.

U vrijeme kada je izabran za gospodara, Danilo je imao 26 godina. Nedugo nakon što je njegov izbor za gospodara potvrđen na skupštini, Danilo je počeo da se priprema za put u Rusiju. U Rusiji je trebalo da bude posvećen za vladiku, a prije toga da dobije duhovnički čin. Međutim, Danilo je odlučio da prekine teokratsku tradiciju u Crnoj Gori, i da u Petrogradu, umjesto mitropolitskog čina, dobije knjaževsko zvanje.

Odluka o proglašenju Crne Gore za knjaževinu, a Danila za nasljednog knjaza, donijeta je 7. marta 1852. godine. Senatori su odluku uputili ruskom caru, tražeći da je podrži i odobri. Ova odluka crnogorskog Senata, koja je sadržala i molbu ruskom caru, stigla je u Petrograd prije Danila, tako da je car Nikolaj I, kada ga je 15. juna primio u zvaničnu audijenciju, već imao gotovu odluku o priznanju crnogorske knjaževine, a Danila za knjaza. Tako je Danilo postao prvi crnogorski svjetovni vladar poslije Đurđa Crnojevića.

Jedan od najvećih uspjeha perioda vladavine knjaza Danila bila je bitka na Grahovcu, 13. maja 1858. godine, u kojoj su Crnogorci potukli tursku vojsku, a koja je rezultirala odlukom predstavnika velikih sila na Carigradskoj konferenciji da Crna Gora dobije Grahovski kraj, Rudine, Uskoke, Župu Nikšićku, Gornje Lipovo, Gornje Vasojeviće, te dio Drobnjaka i Kuča. Državna teritorija Knjaževine Crne Gore nakon ovih teritorijalnih dobitaka iznosila je 4.400 km², što je u

odnosu na njenu pređašnju površinu uvećanje za 1.500 km². Crna Gora je krajem pedesetih godina 19. vijeka imala oko 125.000 stanovnika.

Ne manje napora i truda, knjaz Danilo je uložio i na sređivanju unutrašnjih prilika u Crnoj Gori. U tome je imao dosta problema, koje su mu stvarali vođe njegove opozicije i brojni plemenski glavari. Neki od njih su svoj opzicioni stav prema knjazu platili životom, a dio njih je bio prinuđen na emigraciju. U tim političkim previranjima i knjažev život je bio u opasnosti jer su na njega izvođeni atentati, a od jednoga će na kraju i stradati.

Knjaz Danilo je radio na uređenju državne uprave i osposobljavanju državnih institucija. Izveo je reformu vojske. Neposredno nakon Omer-pašinog napada popisao je sve vojne obaveznike u Crnoj Gori i oformio Krstonosnu vojsku (1854) koju je podijelio na stotine i desetine, a 1855. godine ustanovio je Gardu. Uveo je i artiljerijski rod u crnogorsku vojsku. Sproveo je administrativne i vojne reforme, modernizovao državni aparat, stimulisao privredni i kulturni razvoj, uveo carine na trgovinu. Uveo je pasoše za Austriju i tražio da ona to isto učini za Crnu Goru, osnovao je svoje trgovačke agenture u susjednim austrijskim gradovima. Na Cetinju je 1855. godine otvorio školu internatskog karaktera, i poslao prve mladiće na školovanje u inostranstvo. Postavio je crnogorskog zastupnika u Carigradu. Umjesto Njegoševe štamparije, koja je 1853. godine pretopljena u olovna zrna za vrijeme Omer-pašinog napada, nabavio je novu štampariju. Njegov najveći doprinos uređenju društvenih odnosa u Crnoj Gori predstavlja donošenje Zakonika (1855). Knjaz Danilo je smrtno stradao 31. jula 1860. godine u Kotoru. Na njega je pucao politički emigrant Todor Kadić.

Teško ranjen iz pištolja Danilo je preminuo narednog dana. Knjaz Danilo nije imao muške djece. Iz braka sa Darinkom Kvekić, Srpkinjom iz Trsta, koja je 1855. godine postala crnogorska knjaginja, imao je kćer Olgu, rođenu 1859. Knjaza Danila je na crnogorskom prestolu naslijedio njegov sinovac, Nikola Mirkov Petrović.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići knjazu Danilu I Petroviću-Njegošu je spomen-objekat – SPOMENIK.

3. Spomen-obilježje – SPOMENIK posvećen knjazu Danilu I Petroviću-Njegošu podići će Glavni grad – Podgorica.

4. Sredstva za podizanje spomenika obezbjeđuje Glavni grad – Podgorica.

5. Ocjenu i odabir umjetničkog rješenja spomenika izvršiće stručna komisija koju obrazuje gradonačelnik Glavnog grada – Podgorice.

6. Rok za podizanje spomenika je decembar 2021. godina.

7. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

II

Podizanje spomen-obilježja izgradnjom spomenika Blažu Jovanoviću

1. **Blažo Jovanović** (Podgorica, 1907 – Herceg Novi, 1976) političar. Studirao je pravo u Beogradu i Zagrebu, gdje je diplomirao 1931. godine. Član je KPJ od 1924. godine. Sekretar MK KPJ za Pipere 1928–1931. godine, potom sekretar OK u Varaždinu do 1934. godine, rukovodilac PK SKOJ-a za Crnu Goru do 1936. godine, kada je postavljen za sekretara OK KPJ za Podgoricu. Iste godine postaje član PK KPJ za Crnu Goru, Boku, Sandžak i Kosovo i Metohiju, a 1938, povjerenik CK KPJ za Crnu Goru. Na VIII pokrajinskoj konferenciji, 1940. godine, izabran je za organizacionog sekretara PK KPJ. Bio je sekretar Inicijativnog odbora u belvederskim demonstracijama 1936. godine, rukovodio štrajkom građevinskih radnika 1937. i monopolskih radnika 1939. u Podgorici. Predsjednik je Glavnog odbora Stranke radnog naroda za Crnu Goru i jedan od urednika njenog lista *Glas Crne Gore*. Učestvovao je na Majskom savjetovanju KPJ u

Zagrebu 1941. godine i na svim savjetovanjima u Crnoj Gori na kojima su vršene pripreme za oružanu borbu protiv okupatora. Član je Vojne komisije pri PK KPJ, a zatim Privremene vrhovne komande nacionalnooslobodilačkih trupa za Crnu Goru, Boku i Sandžak. U jesen 1941. godine, uz dužnost organizacionog sekretara PK KPJ, član je Glavnog štaba partizanskih odreda za Crnu Goru i komandant Zetskog partizanskog odreda. Učestvovao je u pripremama i radu Skupštine crnogorskih rodoljuba u Ostrogu, 8. februara 1942. godine, na kojoj je izabran NOO za Crnu Goru i Boku. U aprilu 1942. godine imenovan je za komesara Glavnog štaba, zadužen za partijski rad u partizanskim odredima. Zamjenik političkog komesara Pete proleterske (crnogorske) brigade postao je u junu 1942. godine. Kao opunomoćeni delegat CK KPJ, odlazi u septembru 1942. godine u Albaniju, gdje pomaže u pripremi Prve konferencije KP Albanije. U domovinu se vratio maja 1943. godine i ubrzo postaje politički sekretar PK KPJ za Crnu Goru i na toj dužnosti ostaje dvije decenije. Učestvuje u formiranju ZAVNO-a Crne Gore i CASNO-a. Blažo Jovanović je u poslijeratnom periodu predstavljao personifikaciju političkog i društvenog života Crne Gore. Bio je prvi predsjednik Vlade NR Crne Gore (1945–1953) i predsjednik Skupštine CG (1954–1963). Politički je sekretar KP, odnosno SK CG do 1963. godine. Prvi je predsjednik Glavnog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Crne Gore i Glavnog odbora Saveza boraca Crne Gore. Predsjednik je Ustavnog suda Jugoslavije (1963–1975). Izabran je, jula 1971. godine, u Izvršni komitet svjetske organizacije pravnika – Svjetski mir putem prava. Bio je general-major u rezervi. Nosilac je Ordena narodnog heroja i više drugih odlikovanja.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići Blažu Jovanoviću je spomen-objekat – SPOMENIK.

3. Spomen-obilježje – SPOMENIK posvećen Blažu Jovanoviću podići će Glavni grad – Podgorica.

4. Sredstva za podizanje spomenika obezbjeđuje Glavni grad – Podgorica.

5. Ocjenu i odabir umjetničkog rješenja spomenika izvršiće stručna komisija koju obrazuje gradonačelnik Glavnog grada – Podgorice.

6. Rok za podizanje spomenika je decembar 2021. godina.

7. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

III

Završna odredba

Ovaj Program stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore – opštinski propisi“.

Broj: 02-016/20-___
Podgorica: _____2020. godine
Skupština Glavnog grada – Podgorice
Predsjednik Skupštine,
dr Đorđe Suhij

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje Programa sadržan je u čl. 8 i 13 Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17), kojima je propisano da se spomen-obilježja podižu u skladu sa programom podizanja spomen-obilježja koji donosi skupština opštine, glavnog grada i prijestonice, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove kulture; da skupština opštine može donijeti program samo u okviru date saglasnosti nadležnog organa, kao i u članu 54 stav 1 tačka 52 Statuta Glavnog grada („Službeni list Crne Gore – opštinski propisi“, broj 08/19), kojim je propisano da Skupština Glavnog grada donosi program podizanja spomen-obilježja.

Razlozi za donošenje

Program podizanja spomen-obilježja temelji se na realnoj potrebi trajnog obilježavanja i očuvanja uspomene na istaknute ličnosti iz crnogorske istorije. Knjaz Danilo I Petrović-Njegoš, prvi crnogorski svjetovni vladar poslije Đurđa Crnojevića i Blažo Jovanović, revolucionar, narodni heroj, političar i državni funkcioner su ličnosti koje su posebno zaslužne za državni, društveni, ekonomski i kulturni razvoj Crne Gore, što je u skladu sa članom 5, stav 1, tačka 2 Zakona o spomen-obilježjima, pristupilo se izradi Programa.

Shodno odredbama Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17⁶), Glavni grad – Podgorica, podiže spomen-obilježja isključivo na osnovu Programa podizanja spomen-obilježja, koji donosi Skupština Glavnog grada.

Na osnovu navedenog predlaže se Skupštini Glavnoga grada – Podgorice da donese Program podizanja spomen-obilježja.